

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق یک بند به ماده (۱۷) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه
جمهوری اسلامی ایران»

۱. طرح مسئله

تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با تأکید بر اینکه تأسیس و توسعه صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری، در حال حاضر بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد، عدم استمرار حکم قانونی مربوط در قانون برنامه پنجم را مانعی برای توسعه صندوق‌های مذکور قلمداد کرده و درخواست کرده‌اند با افزودن بند «ز» به ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه به شرح زیر این نقیصه جبران شود:

«ز» - کمک به تأسیس صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. شرایط و احکام تأسیس صندوق‌ها و کمک به آنها همان است که در ماده (۱۰۰) قانون برنامه سوم مقرر شده و این صندوق‌ها مجاز به استفاده از سود تسهیلات مالی و وجوه ارائه شده سایر سازمان‌ها هستند.

۲. پیشینه قانونی

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۷۹، به موجب ماده (۱۰۰) به دولت اجازه می‌دهد که در تأسیس صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری، با هدف «ایجاد زمینه‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و حمایت کمی و کیفی از فعالیت‌های پژوهش و فناوری ...» مشارکت کند. علاوه بر این دولت موظف شده است، صندوق‌های دولتی موجود را تقویت کند و ترتیبی اتخاذ کند که امکان استفاده این صندوق‌ها از یارانه سود تسهیلات مالی، طی سال‌های اجرای برنامه فراهم شود. با این توجه و تأکید که اساسنامه صندوق جدیدالتأسیس و آیین‌نامه نحوه مشارکت بخش دولتی، نظام بانکی و بخش غیردولتی در تأمین منابع مورد نیاز، جایگاه سازمانی، اهداف و وظایف صندوق به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

به همین نحو بند «ح» ماده (۴۵) قانون برنامه چهارم توسعه، بر «کمک به تأسیس و توسعه صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری» تصریح کرده است.

همچنین تبصره «۱» ماده (۵) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹/۸/۳۰ بر اختصاص حداقل ۵ درصد از سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی جهت اعطای تسهیلات به صندوق‌های غیردولتی پژوهشی و فناوری تصریح دارد که این خود دوام و توسعه صندوق‌های اخیر را تداعی می‌کند.

۳. مغایرت با اسناد بالادستی

طرح پیشنهادی که به منظور حمایت از صندوق‌های پژوهش و فناوری ارائه شده است، ناگزیر به افزایش هزینه‌های دولت منجر می‌شود، حال آنکه فاقد هرگونه پیش‌بینی در خصوص نحوه تأمین منابع مالی لازم است. از جنبه‌ای

دیگر از آنجا که تغییر در ارقام و ردیف‌های قانونی بودجه سالیانه کل کشور از طریق ارائه طرح توسط نمایندگان مجلس، مخالف اصول پنجاه و دوم و هفتاد و پنجم قانون اساسی است و علاوه بر آن به فرض تعیین ردیف خاص در قانون بودجه سال جاری، طرح مزبور نسبت به امکان اجرا در سال‌های آتی فاقد منبع تأمین مالی است، لذا مغایر قانون اساسی خواهد بود.

۴. نقاط قوت

تصریح و تنفیذ حمایت دولت از شرکت‌های پژوهش و فناوری غیردولتی نقطه قوت طرح پیشنهادی است.

۵. نقاط ضعف

- بی‌توجهی به احکام قانونی موجود، همچون تبصره «۱» ماده (۵) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات و بند «ب» ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه.
- نقض متن ماده واحده در مجاز شمردن صندوق‌ها به استفاده از «سود تسهیلات مالی» به جای «یارانه سود تسهیلات مالی» و نامفهوم بودن مجوز صندوق‌ها به استفاده از وجوه اداره شده سایر سازمان‌ها.

جمع‌بندی

ماده (۱۰۰) قانون برنامه سوم توسعه، چنان‌که پیش‌تر عنوان شد، به دولت اجازه داده است که در تأسیس صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی مشارکت کند و اساسنامه صندوق (های) جدیدالتأسیس و اهداف و وظایف این صندوق‌ها را به تصویب برساند. مستند به حکم قانونی مذکور اساسنامه نمونه صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۵ هیئت وزیران به تصویب رسیده است.

به‌موجب اساسنامه مذکور صندوق‌های پژوهش و فناوری از شخصیت حقوقی غیردولتی و استقلال مالی برخوردارند (ماده (۱)) که درصدی از سرمایه اولیه آن صندوق‌ها توسط دولت (به‌صورت کمک بلاعوض یا مشارکت^۱) تأمین می‌شود. با توجه به اینکه بند «ب» ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه «حمایت مالی و تسهیل شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط خصوصی و تعاونی که در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری به‌ویژه تولید محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و صادرات خدمات فنی و مهندسی فعالیت می‌کنند و نیز حمایت از راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از طریق بخش غیردولتی» را مد نظر قرار داده است، حکم قانونی مذکور تا حدود زیادی منظور پیشنهاددهندگان طرح را تأمین خواهد کرد.

پیشنهاد

با عنایت به مراتب فوق، به‌ویژه با تصویب اساسنامه صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی توسط هیئت وزیران، به‌رغم پایان یافتن دوره قانون برنامه سوم توسعه، اساسنامه نشئت گرفته از ماده (۱۰۰) قانون، تا زمانی که لغو نشده است، به قوت خود باقی است و می‌تواند منشأ و مبنای تأسیس صندوق‌های جدید و حمایت از آنها قرار گیرد و این‌همه جز در صورت پیش‌بینی اعتبار لازم برای فعالیت‌های مذکور در بودجه‌های سالیانه کل کشور متصور نیست. به بیان دیگر تداوم حمایت دولت از صندوق‌های موجود و جدیدالتأسیس پژوهش و فناوری غیردولتی بیش از آنچه به تصویب حکم قانونی جدیدی نیاز داشته باشد، نیازمند پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه‌های سالیانه کل کشور و اعمال نظارت بر اجرای قوانین موجود از جمله تبصره «۱» ماده (۵) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات برای تداوم بخشیدن به فعالیت‌های صندوق‌هاست.

۱. در صورت مشارکت دولت با سهام بیشتر از ۲۰ درصد، نماینده دولت در مجمع عمومی عضو ثابت هیئت مدیره خواهد بود.